

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fidei Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XLV. Quæ secunda est de morte in peccato, apertius declarat quam horrenda sit eadem propositio, utpotè ex qua colligi debeat, homines maximâ ex parte damnari.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56356)

do facies? an in morbo? an in senectute? an in morte. Sed in morbo multum feceris, si sanitati restituendæ vacaveris: sed in senectute, animus infirmus, debilis memoria, corpus viribus fractum, & ætas rebus difficilibus & gravibus inepta: sed in morte, morbus, dolor, defectus animi, & virium, temporis brevitæ, animi perturbatio, graviores tentationes, omnia difficillima, & acerba, & in angusto posita, impediunt ne aliquid fiat, multò magis illud quod in omni alio tempore unusquisque difficillimum experitur.

3. Ac denique alij sunt, qui tantùm terentur, nihil autem propterea operantur. Ab illis hoc quæro, an suos timores putent esse ju-

stos, an non? Si non credunt justos; cur se inutiliter ac penè pueriliter terri sinunt? cur ingemiscunt? cur commoventur? cur sine causâ terrètur? Quòd si justos putât; cur igitur nõ aliud adhibent suis rebus remedium, ne in ea incidant, quorum vel sola expectatio ac timor sic animum excruciat atque perturbat? Alioquin omnibus dico, Si has occasiones adedò opportunas negligant, venturum illud tempus, cum à Deo omninò rejiciantur, atque in suo peccato certissimè, sed & miserrimè moriantur: quod avertat, qui nos ad veram pœnitentiam vocat, Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in sæcula.

FERIA SECUNDA
DOMINICÆ SECUNDÆ
IN QUADRAGESIMA.
CONCIO SECUNDA
DE MORTE IN PECCATO

Quòd hæc propositio *In Peccato vestro moriemini.* Joan. 8. vel comminatorie facta, vel enuntiativa sit horrenda: ut pote quæ ostendat homines maximâ ex parte mori in peccato & damnari.

VERA ratio cur sapiùs de morte cogitandum est, ea est quia semel tantùm morimur, secundùm illud, *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* post hoc autè iudicium: quod n. semel tantùm fit, oportet ut quomodo bene fiat, sapiùs discam⁹, quia in eo bis peccare nõ licet: Ita quia semel tantùm mori aliquis potest in peccato, & si hoc

hoc fiat, res omnis confecta est, propterea id sæpius animo versandum est, ne hoc fiat, & ideò non mirum, si iterum de re eadem agamus, quæ nostra tanti interest. Sed Prius à Deo gratiam per Virginem postulemus.

AVE MARIA.

Quemadmodum in universum de Prophetis dicit Scriptura, Zachar. 3. eos esse viros portendentes, hoc est, viros præfagiorum & prædictionum; quia non solum verbis prophetaverunt, sed etiam moribus, & vitâ: ita de totâ Iudæorum gente dicere possumus, eam in suis moribus quandam speciem prophetiæ gessisse. Id docuit Sanctus Augustinus lib. 2. contra Faustum cap. 24. Dico (ait) illorum hominum non tantum linguam, verum etiam vitam fuisse propheticam, totumque illud regnum gentis Hebræorum, magnum quendam, quia & magni cuiusdam, fuisse Prophetam. Fundatur hæc doctrina in illo Apostoli dicto, 1. Cor. 10 *Nolo vos ignorare Fratres, quoniã omnes Patres nostri sub nube fuerunt, &c. Hæc autem in figurâ facta sunt nostri: & postea, Hæc autem in figurâ cõtingebãt illis: scripta sunt autem ad correptionem nostrã.* Hoc verò non solum de antiquis illis Iudæis intelligendum, sed etiam de iis quos Christus alloquitur in Evãgelio, ut cū audis hodie ter dicentem in textu Evangelico, *In peccato vestro moriemini*, id non illis tantum existimemus dictum esse, sed nobis. Hoc autem inter figuram & rem figuratam interest, quod figura umbram solum contineat; res figurata, veritatem: Quod igitur de illis dicitur, de nobis potius dictum credamus. Quare hoc à vobis postulo, ut unusquisque intelligat an hæc oratio ad se pertineat. Sanè nulla res esse potest majoris momenti, cū ad extremam reprobationem referatur, quæ debet esse maximus timor noster; nam quid post hoc timere debeamus nescio, cū ad æternam damnationem res spectet. Rem propius aggrediamur.

1. Veritas est hanc propositionem, *In peccato vestro moriemini*, triplicem sensum habere posse, uti proximè superiori Concione explicui, quodque hinc repetere supervacaneum foret.

2. Veritas est, durum admodum esse mori ob peccatum, quia si mors ipsa per se molesta est, multo magis cū accedit causa, de decoris plenissima: nam si abesset peccatum, aut esset naturæ necessitas, aut infirmitas, aut probatio virtutis; sed cum accedit culpa, rationem habet pœnæ. At quemadmodum jam dixi & commemorari sæpius non potest, nihil gravius est, aut acerbius, quam mori in peccato.

Tertia veritas. Hanc eandem propositionem, *In peccato vestro moriemini*, duplici modo fieri potuisse à Christo; 1. comminatoriè: 2. enuntiativè; & utroque modo, valde formidandam esse, sed maximè secundo modo; si nimirum enuntiativè; facta sit.

Dixi 1. hanc propositionem duplici modo fieri potuisse à Christo Domino, vel comminatoriè, vel enuntiativè: Ita enim passim quilibet vel pœnas alicui interminatur, ut timeat; vel significat illas certò futuras, ut doleat: & ita Legislator comminatoriè, Iudex enuntiativè; primus ut timeatur, secundus ut puniat. Quod ut melius intelligatur,

Nota 1. Hæc duo inter se differre, pœnas minari, & pœnas denuntiare: 1. Quod quæ dicuntur comminatoriè, evitari possunt, & sæpè non fiunt: Ita passim patres & matres multa pueris minantur quos non castigant, & domini servis, & magistri discipulis: immò qui minatur aliquid, vellet non accidere; ideò enim minatur mala, ut evitentur; alioqui enim nemo volens nocere, admonet: quia qui monet, cavere vult monitum: Quæ verò dicuntur enuntiativè, si ab eo qui vera dicit, dicuntur, evitari non possunt, cum certò futu-

futura dicantur: est enim prædictio vera maiorum enuntiatio.

2. Differunt ex fine, nam minæ intentantur ad terrorem, & timorem incutiendum: quæ verò dicuntur enuntiativè, dicuntur ad ostendendum pœnæ aut rerum dictarum certitudinem.

3. Differunt ex principio: nam qui minatur, id facit ex amore, & bonitate, vellet enim ut pœna evitaretur: qui enuntiat ex iustitia, ut sciatur culpam suâ pœnâ non carituram.

4. Qui minatur sub conditione futurum pronuntiat: ita Psalm. 7. *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit*: qui enuntiat: absolute dicit futurum: Ita Elias Ochofiæ mortem prædixit, 4. Reg. cap. 1. *Delectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris*: unde subditur, *Mortuus est ergo juxta sermonem Domini, quem locutus est Elias*.

5. Denique effectus minarum pendet ab eo cui fiunt minæ, quia potest conditionem aut ponere, aut non ponere: quod autem dicitur enuntiativè, ab omni voluntate consequente est independens, sed pendet tantùm à voluntate antecedente, quâ posita absolute res ponitur: unde minarum effectus evitabilis est: sed enuntiationis certæ effectus inevitabilis est, si peccatum supponat.

Nota 2. Deum plurima in Scripturis locutum fuisse comminatoriè: ita primo homini, *In quâcunque die comederis ex eo, morte morieris*: Ita per Isaiam Ezechia, *Dispone domui tua, cras enim morieris*. Et per Ionam Ninivitis, *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*. In cap. 28. Deuteron. *Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut custodias, & facias omnia mandata ejus, & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones ista, & apprehendent te: Maledictus eris in civitate, maledictus in agro, & innumera ejusmodi, præsertim apud Prophetas: Ratio*

verò cur Deus plurima locutus sit comminatoriè, provenit partim ex ejus iustitiâ: Quia cum ex unâ parte nihil pati possit injustum, secundùm illud, *Quia non volens iniquitatem tuas*: & aliunde punire nollet, unde castigaciones vocat alienum à se opus, homines voluit à peccato minis deterrere, ne puniret: Hoc significavit David, Psalm. 7. *Deus justus, fortis, & patiens, numquid irascitur per singulos dies? Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit, & paravit illum: & in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit*: ex aliâ versione sic legit Chrysostom. in expositione hujus Psalmi, Minans, fremens & non puniens: tùm verba exponens, sic loquitur, Si est justus vult omninò punire iniquos: si fortis omninò poterit: quid est ergo, cur cum velit & possit, non puniat? quia nimirum est patiens, & non inferens iram per singulos dies, ut scilicet locū det pœnitentiæ. Unde subdit, *nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit*: Vide quo verborum apparatu punitionem Deum parantem exprimat: Illum armatum proponit, cum gladio, cum arcu, cum sagittis: poterat simpliciter dicere Propheta, paravit supplicia iis qui puniendi sunt, sed non satis fuisset ad terrorem: nunc autem cum sagittarum, & gladij, & arcus, & immisionis, & intentionis, & instrumentorum mortis, & incendij meminit, nominum varietate metum incussit: etenim plus terrere vult, quàm punire: Et hoc non vulgaris clementiæ argumentum, per verba terrere, pœnam amplificando, ne reipsâ eam experiamur: propterea enim intendit, propterea paravit, propterea sagittas aptavit, ne veniat ad supplicium: orationem autem reddit graviorem, & minas auget, his verbis: nam per verbum vibrabit, supplicij vehementiam, & celeritatem: per verbum intendit, propinquitatem, per verbum appropinquavit, id quod omninò futurum est, si non fiat mutati.

Certè si hæc essent furoris, & exandescentiæ, nõ eis prædixisset quòd eos esset invasurus: ira enim hoc nõ facit, sed cõtrariũ, & maximè quãdo ad summum pervenit, & jam imminet supplicio: Hostes quippè, & qui volũt supplicium infligere, non modò non id dicunt, sed celantes invadunt, ne qui puniendi sunt, si resciverint, evadant: at Deus contrarium facit, prædicat enim, & terret verbis, & differt, & nihil non facit, ut quæ minatur mala, non inferat: Hoc vide in Ninivitis. Nam in illos quoque arcum tetendit, & gladium vibravit, & jacula paravit, sed ictum non infixit: An non tibi videntur verba Prophetæ esse arcus, & telum, & gladius acutus, quando dicit, *Adhuc tres dies, & Ninive subvertetur*: sed telum non emittit, non enim idèd erat paratum ut emitteretur, sed ut reponeretur: Nam milites eã quidem de causã armantur, ut puniant: Deus autem non sic, sed ut cùm reddiderit metu modestiores, abstineat manum à supplicio: Ne ergo conturbemur, est enim terror verborum maximæ clementiæ: & quòd dicit intolerabiliora, eò illa dicit ex majori mansuetudine. Nam patres etiam quando nolunt punire filios, iram verbis atollunt: Ita Deus quia punire non vult, verbis metum reddit graviolem, & dicit se missurum in gehennam, ne mittat: Et idèd in Evangelio plura dicuntur de supplicio, quàm de regno: quia enim ferè homines plus tanguntur tormentorum metu, quàm bonorum promissione, propterea in iis magis immoratur, & ea proponit assiduè: Hæc paucis mutatis Chryl. In summã itaque Deus in minis quas intentat, duo maximè spectat, primò, ut homines moniti fugiant mala ventura, Psalm. 59. *Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis: dedisti metuentibus te significationem*: 2. ut territi se humiliant, & ita illis ignoscat: itaque monet Jeremias cap. 3. *Nolite elevari, quia Dominus locutus est*: id est, intentavit minas,

Tom. II.

& idèd humiliamini, quia hæc minas non sunt minas hominum, sed Dei: *quia Dominus locutus est*: & ipse Propheta de seipso loquens, fatetur se omne gaudium ab animo excussisse, & hominum consortia evitasse, propter Dei minas ipsi revelatas, cap. 15. *Solus sedebam, quia comminatione repletus sum*: & ex illa humiliatione placari solitus est Deus: Vide exemplum in Ninivitis, nam post Ionæ prædicationem, quæ tota fuit comminatoria, *adhuc quadraginta dies*, aut ut legunt Græci, *tres dies & Ninive, subvertetur*, uti dicitur in cap. 3. *Et pervenit verbum ad Regem Ninive, & surrexit de folio suo, & abiecit vestimentum suum à se & indutus est sacco & cinere*: Vide, quo rei eventu: *Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de viã suã malã, & misertus est Deus super malitiam suam quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit*: Idem accidit Achab, 3. Reg. cap. 21. cui cùm multa mala prædixisset Elias, *Scidit ille vestimẽta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavit que, & dormivit in sacco, ex ambulavit demisso capite*: sed quid inde? *Et factus est sermo Dominus ad Eliã Thesbiten: dicens, Nonne vidisti humilitatem Achab coram me: quia igitur humiliatus est mei causã, non inducam malum in diebus eius.*

Nota 3. Deum non semper minas jactasse, sed aliquando enuntiasse supplicia, cujus rei innumera sunt testimonia in Scripturã. Ita Diluvium prædictum est, Genes. 6. *Finis universa carnis venit coram me, repleta est terra iniquitate à facie eorum, & ego disperdam eos cum terra*. Cùmque sic Deus locutus est, tunc nihil admittit quo sententiam mutet. Certè duo ferè sunt quæ Deum movent ut de sententiã decedat; Pœnitentiæ dedimus exempla: alterius rei exemplum habemus in Moysè, Exodi 32. qui suã oratione impedivit, ne Deus populum idololatrã disperderet, *Placatusque est Dominus ne faceret malum*

P

malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Sed cum aliquid absolutè enuntiavit, neque pœnitentia, neque preces id mutare possunt: Id vide in Davidis pœnitentiâ, 2. Reg. cap. 12. cui cum dictum fuisset à Nathan Prophetâ, *Filius qui natus est tibi, morte morietur*, nihil non fecit, quo Deum commoveret: *deprecatusque est David Dominum pro parvulo, & jejunavit David jejuniis, & ingressus seorsum, jacuit super terram*: Sed hæc omnia frustra: nam die septimâ mortuus est infans: Quis nesciat juges preces & lacrymas Samuëlis ad Deum pro regno Sauli confirmando, cujus privationem ei denuntiaret: sed vide quo successu, 1. Reg. cap. 16. *Dixitque Dominus ad Samuëlem, Usquequo tu iuges Saul, cum ego projecerim eum ne regnet super Israël*: Quasi dicat vanas esse preces, quæ aliquid contra Dei certa definitaque consilia contendunt: unde ut omnem spem auferret, jubet alium Regem inungere: Eodem pertinet quod Ieremiam prohibeat orare pro avertendis calamitatibus quas prædixerat Iudæis, cap. 14. *Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum: Cum jejunaverint, non exaudiam preces eorum, & si obtulerint holocausta & victimas, non suscipiam ea, quoniam gladio, & fame, & peste consumam eos*: At vide quorum etiam preces non exaudiat, ubi absolutè punire decrevit, Ierem. 15. *Si steterit Moyses & Samuël coram me, non est anima mea ad populum istum: ejice illos à facie meâ, & egrediantur*: hos quidem Deus aliàs audiverat pro populo Israël orantes, sed tunc minas tantum intenterat: Verùm cum enuntiat quod absolutè decrevit, nihil preces efficiunt. Eodem sensu dictum est Ezechieli cap. 14. *Si fuerint tres viri isti in medio ejus, Nos, Daniel, & Iob: ipsi justitiâ suâ liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum, &c. Quia nec filios, nec filias liberabunt; sed ipsi soli liberabun-*

tur, terra autem desolabitur: ut scias quæ absolutè denuntiata sunt, non commutari. Non itaque semper minæ à Deo intentantur, sed quædam aliquando absolutè denuntiantur, nullâ interpositâ conditione, & ejusmodi certò accidunt, & nullo modo evitari possunt, sed contingunt vel necessitate antecedente vel consequente.

Dixi 2. utrovis modo facta fuerit hæc propositio, *In peccato vestro moriemini*, seu comminatoriè, seu enuntiativè, maximè esse formidandum: 1. quidem ratione communi utriusque modo pronuntiandi, quæ petitur ab objecto: quia uti diximus non semel, nihil gravius, nihil acerbius pro poni potest: alia quippe omnia intolerabilia sunt, sed illud tantum est, ut, sicut de morte dixit Seneca, licet id veriùs de morte in peccato, Talis mors neque solatium habeat, neque remedium: unde Christus, *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: ostendam vobis quem timeatis: timete eum qui potest corpus & animam perdere in gehennam.*

2. Quia si comminatoriè facta est, significatur 1. fieri posse: possum ergo perire, at solum tantæ rei periculum quantum est? 2. Id futurum sub conditione; cum autem hæc conditio tam facile poni possit, ut potè quæ à nostro arbitrio pendeat, quod ita est fragile, cum tam facile peccemus; & planè incerta sit hora mortis; in quantæ rei periculo versamur;

Quod si enuntiativè facta sit, quantum illud est, quod tantum malum certò sit, & indubitanter futurum? Quare non immeritò addidi tertio loco, eam ppositionem longe esse formidabiliorem, si enuntiativè facta sit, cum eâ ratione videatur nobis spes salutis

esse ablata: ut itaque propius ad rem veniamus, neque quidquam vobis dissimulem.

Quarta veritas est. Hanc propositionem Christi, respectu plurimorum, comminatoriam esse, dicere potueram omnium: sed respectu maximæ partis hominum esse enuntiativam. 1. pars probatur respectu plurimorum, immò ferè omnium esse comminatoriam: quia cum pauci sint qui non peccent mortaliter, & omnibus mortis suæ hora sit ignota, immò cum Christus sapius dixerit: *Qua hora non putatis, Filius hominis veniet*, quis hæc comminatione terri non potuit, *In peccato vestro moriemini*? Nam si aliquando peccasti mortaliter, unde factum est ut in tuo peccato mortali non sis mortuus? quippè cum peccatori nihil amplius debeat quam pœna, cur tibi Deus vitam prorogavit? etenim mori poteras, immò merebaris, immò debebas: unde ergo non es mortuus? Præterea si peccasti mortaliter, cur in eo peccato non perseverasti? nam peccato mortali jus omne ad omnem gratiam perdidisti, nec non nisi per gratiam peculiarem redire potuisti ad iustitiam, non magis quam homo mortuus ad vitam: quòd si ita mortuus fuisses, idemque tibi accidisset quod plurimis contingit, qui post primum peccatum mortale, aut vitam amisere, quod infinitis modis accidere potest, aut indurati sunt, & in peccato mortui sunt: ubi nunc esses? nonne omninò perditus, & damnatus in flammis torquereris, nullâ spe liberationis, & salutis? nam post mortem quid sequitur, nisi æternitas? & post mortem in peccato, nisi pœnarum æternitas? Et si deinceps pecces mortaliter, unde habes securitatem te non moriturum in tuo peccato? an quia hoc tibi non accidit? sed accidere potest, & si accidet quid de te fiet? immò quia

non accidit, an non timere debes quod accidet? Vide quæ tua sit securitas? immò quæ tua imprudentia? quæ audacia? quæ temeritas in re tam gravi, & tam, probabili?

2. Pars probatur, nempe respectu maximæ hominum partis hanc propositionem esse enuntiativam, hoc est, significare quod vulgo inter homines contingit, nempe maximâ ex parte homines mori in peccato, & consequenter damnari, quidquid vulgò homines sibi blandiantur. Hic autem non loquor de non baptizatis & non Christianis hominibus, quia de illis nullus est dubitandi locus, cum certum sit, infideles damnari, secundum illud, Joan. 3. *Qui autem non credit jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filij Dei*: sed loquor de Christianis, & baptizatis, & adultis, quorum maxima pars in peccato moritur, & consequenter damnatur, & in illis illa propositio locum habet, & idè simpliciter vera est, *in peccato vestro moriemini*: licet sint aliqui qui in peccato non moriantur. Etenim in hoc differt propositio negativa ab affirmativa; quòd negans nullam patitur exceptionem, affirmativa pati possit: ad hæc, affirmantes, in materiâ necessariâ, uti sunt quæ fiunt in materiâ naturali, semper sunt veræ: in moralibus verò, ut habeantur pro veris, sufficit ut in pluribus ita contingat: talis est ista, *In peccato vestro moriemini*, quam ut ostendam sumptam etiam enuntiative, simpliciter esse veram ostendo in pluribus contingere: Si quidem scimus experientia paucos admodum esse qui innocentiam servant baptisimi, & paucos, qui non inhæreant peccatis mortalibus, vel in illa frequenter incidant propter varia vitia, quæ licet aliquoties confiteantur, non emendant, nec

nec peccandi occasiones fugiūt: porro ejusmodi sine pœnitentia ferè deeedere manifestum est, quod sic probō:

1. Enim quàm multis pœnitentiæ tempus denegatur, quorum alij casibus innumeris occidunt, in bello, in aquis, ex ruina, ex veneno, ex vulnere, ex morbo occulto, ex terræ motibus, ex casu aliquo, à curru, à domo, à tecto, à schalis: denique quàm multi morte repentinâ moriuntur? Jam in morbo quam multi præoccupantur phrenesi aut lethargo, antequàm suæ conscientiæ providerint? Qui verò incidunt in pericula suffocationis, vel præcipitij, vel latronum, vel certaminum, narrant absorberi mentem, sola mortis & periculi cogitatione, & formidine; quapropter nihil tunc de vera pœnitentia cogitatur. Interim in numerum eorum, qui sic moriuntur: quis referat quàm multos obruerint terræ motus, subitanæ eluviones, naufragia, bella, incendia? quis autem securus est se eo mortis genere non esse periturum? hoc igitur certum, non parvam hominum partem mori in peccato: itaque hoc multis prædico, *In peccato vestro moriemini,*

2. Ex iis qui in lecto moriuntur, & sacramenta accipiūt, multi propter varios dolores, aut debilitates capitis, aut propter anxietatem animi, & metum mortis, impediuntur, ne possint super omnia dolere de peccatis, etiam propter sola motiva attritionis sine contritione: multique similibus dispositionibus impediti, quando convalescunt, ingenuè fatentur, se nihil animadvertisse, quando ministrabantur sacramenta, & testamentum extorquebatur: quin etiam spiritales viri assueti rerum cœlestiū contemplationi, tunc experiuntur vix se posse aliud cogitare, quàm dolorem acrem, & somnolentiam opprimentem.

3. Ut scias periclitantium pœnitentiam non admodum esse sinceram, cum ex morbo evasere in quo pœnitentiæ signa dederunt, non minus quàm antea præcipites rede-

unt ad vomitum, ut violentam suspicionem dent præteritam pœnitentiam idè usurpata, quòd sublata esset peccandi potestas: Id videre est in navigantibus, qui sedatâ tempestate blasphemant, & pejerant, & irascuntur ut antea, & vix ullus melior evadit.

4. Quia quæ ad extremū differtur pœnitentia ferè ficta esse solet. Author libri de vera & falsa pœnitentia cap. 17. apud Augustinum, Periculosissimum est, & interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium: rationem reddit initio libri: Qui prius itaq; à peccatis relinquitur, quàm ipsa relinquat, ea non liberè, sed quasi ex necessitate condemnat. Augustinus homil. 41. ex 50. Si vis agere pœnitentiam, quando peccare non potes, peccata te timiserunt, non tu illa: Quid dicam quòd qui ad illud tempus differunt, denegat hoc illis Deus: Quia ut ait Augustinus: Percutitur etiam hæc animadversio peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret, oblitus est Dei. Tremenda sunt verba S. Hieronymi, qui moriturus cum suos adhortaretur ad pœnitentiam, uti refert Euseb. Epist. ad Damasum, hæc pronuntiavit: Vix de centum millibus hominum, quorum mala fuerit semper vita, meretur habere indulgentiam unus, &c. hoc teneo, hoc multiplici experientia didici, quòd ei non bonus est finis, cui mala semper vita fuit: Nec valet exemplum, Latronis, etenim unicum fuit exemplum, ne omnes desperarent, sed ne ullus præsumeret, alter damnatus est: unde Athanasius. Vide latrones; sed non ambo in iisdem: alter regnum hæreditavit, alter in gehennam dimissus est: ita ne te falleret exemplum Manassis, cujus fera legitur pœnitentia, rectè advertit Cyrillus Alexand. Orat. de exitu animæ, filium ejus Ammonem, obiisse juvenem: nec ad pœnitentiæ paternæ tempus expectatum fuisse: Ita Hugo Victor. lib. 2. de Sacram. parte 14. cap. 5. valde
sus.

suspecta debet esse pœnitentia, quæ coacta videtur esse; facile est ut homo se nolle putet, quod posse non datur: si non facis, dum potes, manifestè ostendis, quod non vis: & Isidor. lib. 2. sentent. de summo bono c. 13. Qui pravè vivendo, pœnitentiam in mortis agit periculo: sicut ejus damnatio incerta est, sic remissio dubia: Ratio est, Quia difficile est ut credas aliquem id odisse, quod semper amavit: v. g. fingere nobilem in mortis articulo versari, an ita est comparatus, ut si sanitati redderetur ad Duellum provocatus non iret? Item an ita mulier, aut vir, assuetus adulterio, ut quòd tantopere amavit, id verè detestetur? Sanè vix fieri id potest: itaque credo ejusmodi hominibus, impossibilem ferè esse pœnitentiam: Quàm multi autem sunt ejusmodi?

5. Quia pauci sunt qui non vivant in affectu aliquo ad aliquid mortale, quod nunquam planè detestari possunt, ut ad illicitam voluptatem, vindictam, odium proximi, lucrum veritum, & alieni retentionem. Quàm pauci nobiles Duellis renunciarunt? &c.

6. Multi positi in extremis, nimio amore filiorum, uxoris, ac divitiarum, importunis precibus familiarium, & servorum, dubiisque deliberationibus de modo condendi testamenti, & occurrèdi periculis quæ solèt testamentum frustrari, ita impediuntur, ut moraliter impossibile sit illos mentem colligere, quantum ordinariè requiritur ut veram agant pœnitentiam.

7. Non pauci moriuntur retentis domi concubinis, vel etiam ad lectuli caput: Non pauci prætermittunt in articulo mortis restitutionem honoris, vel pecuniæ, aut reconciliationem cum inimicis: alioqui numeramini, quot Governatores, aut Duces exercituû, aut Iudices, aut Statuum Ministri, ante mortè Reipublicæ, aut privatis civibus restituant quantum damnum iniquis suffragiis, aut actionibus, illis intulère? Idem peto de Iudicibus

iniquè judicantibus: de Procuratoribus, Tabellionibus, Advocatis, &c. Certè pauci admodum sunt, qui operâ suâ, consilio, aut aliâ ratione, proximum non læserint, pauci sunt qui nihil habeant de alieno. Quàm multi supra alios celestimè ditescunt? Iudica an id fieri possit sine rapinâ? Sed quot audis restituere? Et tamen quidquid faciant, quidquid gemant, quidquid confiteantur, quidquid pauperibus largiantur, nisi restituant, damnantur & de illis dictum est, *In peccato vestro morimini.*

8. Ex illis non pauci relinquunt filiis eadem peccati occasiones proximas quas jam experti, testari debuissent periculosas: videlicet, quædam munera quæ vix sine peccato exerceri possunt, nec dimitti, nisi cum magno divitiarum dispendio: ijdemq; consultò quarunt Confessarios indoctos, ne à doctis ad quædam obligentur ad quæ tenentur nihil curantes de propriâ, atq; alienâ salute.

Hinc patet verum esse quod proposui, scilicet maximam hominum partem mori in peccato: æ licet ægroti videantur esse confessi, & inde magnam spem suæ salutis relinquere: audi tamen quid de ejusmodi dicat Augustinus homil. 41. ex 50. Fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed non præsumimus, quòd hinc benè exit: Non præsumo, non vos fallo, non præsumo: Fidelis benè vivens, securus hinc exit: Baptizatus ad horam, securus hinc exit: agens pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus si securus exit, ego non sum securus: unde securus sum, & do securitatem: unde non sum securus, pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum: Tùm subdit: Duæ res sunt, aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur: Quid horum tibi futurû, nescio: Ergo tene certum, dimitte incertum: Plura alia in eam rem habet, ut non putes me solum in eâ esse opinione.

Hoc unum superesset ut dicerem, respectu quorum

quorum in particulari hæc propositio sit vel comminatoria vel enuntiativa : nam si respectu tui est tantum comminatoria, potes effugere: si sit enuntiativa, de te penitus actum est : sed certè ab unoquoque pendet qualis sit, quia qualis futurus sis, à te pendet, neque enim aliud enuntiat, quam quod futurus es : quanquam à te pendet, & à Deo; nam potes non mori in peccato, si non peccare volueris : sed si peccaris, quæ securitas ut

in peccato non moriaris? potes quidem non mori, uti sapius in te factum est : sed potes etiam mori; quod pluribus accidit: Verum seu tibi hoc dicatur comminatoriè, seu enuntiativè, time, & exhorresce, & pète à Deo ne deprehendaris ; sed si peccaris, statim te pœniteat; tene certum, dimitte incertum; quia agitur de æternitate, quam Deus beatam nobis concedat. Amen.

FERIA TERTIA
DOMINICÆ SECUNDÆ
IN QVADRAGESIMA
CONCIO PRIMA
DE HUMILITATE.

Miratur cur tam rara sit vera humilitas cum ad eam tot sint incitamenta, & subsidia.

Qui se exalta verit humiliabitur, & qui se humiliaverit exaltabitur. Matth. 23.

HUMILITATIS doctrina omnibus hominibus necessaria est, tum illis qui obediunt, tum illis qui præsent. Unde utrosque Christus erudit. Ac 1. quidem eos qui obediunt, dum ait, *Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei,* docens fieri plerumque ut deteriores melioribus imperent; verum docet, non spectandos mores, non prudentiam, non sapientiam, sed auctoritatem quam habent à Deo : 2. ac præcipuè eos qui imperant quia ob auctoritatem quam habent, facilius extolluntur : Vnde re-
pre-